

Udvalget for Regional udvikling: Forslag til prioriteringer i budget 2021



0. Indledning

De stående udvalg drøftede på deres møder i maj 2020 forslag og prioriteringer med henblik på budgetseminaret 18. maj 2020 og den videre budgetproces.

Dato 05-08-2020

Dette notat omhandler de forslag, der fortsat indgår som mulige prioriteringer i budgetlægningen.

Sagnr: 1-21-78-1-20

Siden budgetseminaret 18. maj 2020 er udvalgets forslag blevet kvalificeret og opdateret med hensyn til beskrivelse og økonomiske forudsætninger, såfremt gennemgangen har givet anledning hertil.

Side 1

Direktionens forslag til emner til drøftelse i forhold til budget 2021

1. Kollektiv trafik

a) Problemstillinger som følge af COVID-19

Den altoverskyggende usikkerhed i budget 2021 er hvor hurtigt, og i hvilket omfang den kollektive trafik vil vende tilbage til normale tilstande efter COVID-19.

Det regionale bidrag til den kollektive trafik udgør efter regionsrådets beslutning i 2018 et fast beløb på 343,7 mio.kr. i pris og lønniveau 2021. Der er tale om et nettobidrag, som udover statslige øremærkede midler på ca. 95 mio. kr. forudsætter indtægter fra et årligt billetsalg på ca. 300 mio.kr., som opkræves direkte af Midttrafik hos passagererne.

Midttrafiks bestyrelse blev den 23. april blevet forelagt en redegørelse for de hidtidige effekter af foranstaltningerne ifm. COVID-19 og en beregning af effekterne i 2020 og 2021. Midttrafik forventede på daværende tidspunkt en indtægtsnedgang på 60 % på årsbasis i 2020. Midttrafik forventer medio 2020 at indtægtsnedgangen i 2020 bliver mindre end det i april oplyste. Det forventes også at indtægterne i 2021 stabiliserer sig, men stadig vil

ligge 15 % under forudsætningsniveauet. Hertil kommer merudgifter ved COVID-19 foranstaltninger. Aarhus Letbane, var inde i en positiv passagerudvikling, hvor der med knap 0,5 mio. passagerer månedligt før COVID-19 var udsigt til, at letbanen ville nå de forudsatte indtægter i 2021 på 79 mio. kr.

Samlet har Midttrafik estimeret at manglede passagerindtægter og merudgifterne i 2021 vil beløbe sig til godt 55,8 mio. kr.

Den 17. juni 2020 blev der indgået en aftale mellem Transport- og Boligministeriet, KL og Danske Regioner om fuld kompensation for 2020 og samtidig blev det aftalt, at parterne efter sommerferien 2020 skal se på kompensationsordning for 2021. Danske Regioner oplyser at der i samarbejde med trafikselskaberne er indledt arbejde med henblik på at danne overblik over de forventede mindreindtægter/merudgifter i 2021. Trafikselskaberne oplyser at såfremt der ikke sker fuld kompensation i 2021, vil det medføre behov for modsvarende tilpasninger i serviceniveauet.

Der er således en række afgørende, men på nuværende tidspunkt ukendte, forudsætninger for budget 2021:

- Hvornår ophæves restriktionerne, og i hvilket omfang forventes det, at passagererne vender tilbage? Det er erfaringen at lukning af eks. en jernbanestrækning for reparation kan betyde, at der kan gå år før passagertallet igen når samme niveau. Hvad der i praksis svarer til nedlukning af det samlede trafiksystem ligger udenfor alle erfaringer, og det er umuligt at sige hvornår, eller hvis, passagererne genvinder tilliden til systemet og vender tilbage.
- Vil den statslige kompensation dække tabene én til én i 2021?

b) Aarhus Letbane

Aarhus Letbanes bestyrelse har pr. 30. marts vedtaget budget 2021, som er godkendt på interessentskabsmødet den 21. april. Budgettet indebærer en realvækst i den normale drift samlet for Aarhus kommune og Region Midtjylland på 4,1 mio.kr. på udgiftssiden.

Konsekvensen af øgede udgifter på letbanen kombineret med et fast regionalt tilskud til kollektiv trafik under ét, er at Midttrafik må finde tilsvarende besparelser inden for rammen på den øvrige drift, medmindre der tilføres yderligere midler.

c) Grøn omstilling af den kollektive trafik

I budgetforliget for 2020 ønskede forligspartierne at fremme den bæredygtige transport.

Som en del af den begyndende grønne omstilling har Midtjyske Jernbaners bestyrelse besluttet at gennemføre et udbud af 3 batteritog, som erstatning for de 4 nye dieseltog til Lemvigbanen, hvortil regionsrådet tidligere har ydet en lånegaranti på 152 mio. kr. Den tidligere forudsætning for lånegarantien, om at ét tog skulle indgå som reservetog i samdriften på Holstebro-Skjernstrækningen, bortfalder med valget af batteritog pga. manglede ladeinfrastruktur.

I forhold til yderlige tiltag inden for den grønne omstilling i forhold til de regionale busser, har regionen i samarbejde med Midttrafik iværksat en analyse af de økonomiske konsekvenser og miljømæssige gevinster ved forskellige tekniske løsninger. Analysen udføres af Cowi, og præsenteres i august.

Konklusioner viser, at der vil være tale om øgede udgifter på mellem 3 og 10 % på bruttoomkostningerne (før billetindtægter) og dertil en indirekte effekt af mindre fleksibilitet afhængig af den valgte teknologi. En omfattende grøn omstilling vil kræve, at der enten tilføres flere midler til området, eller at der sker tilpasninger af kørselsomfanget med henblik på at frigøre midler inden for den nuværende ramme.

Kommende grønne udbud vil kræve en grundig forberedelse, da stationeringer, køreplaner mv. vil skulle tilpasses den valgte teknologi.

Midttrafiks udbud af regional kørsel i 2020 skal således forholdes sig til bæredygtig omstilling. I en overgangsfase vil HVO-biodiesel, som er syntetisk diesel fremstillet af restprodukter fra slagterier, fedt og planteolie, der er uegnet til fødevareproduktion være en mulighed. Desuden skal gas som drivmiddel undersøges nærmere. For kontrakter med start i 2020/første halvår 2021 er der mulighed for at søge støtte på op til 75% af merudgifterne fra den statslige grønne buspulje.

2. Miljø

d) Status på generationsforureningerne

Region Midtjylland, Region Syddanmark og Region Hovedstaden har i samarbejde udarbejdet det tekniske grundlag for en samlet plan for håndtering af de 10 generationsforureninger i Danmark. Danske Regioners bestyrelse har godkendt den endelige plan for generationsforureningerne, som inkluderer tre forureninger i Region Midtjylland: Høfde 42, Cheminovas gamle fabriksgrund og Cheminovas nuværende fabriksgrund (Rønland). Af planen fremgår det, at regionen er klar til at igangsætte oprydningen på Høfde 42 og Cheminovas gamle fabriksgrund, og at udgifterne vurderes til 250 mio. kr. pr. lokalitet. Oprydningen vil strække sig over 5-7 år.

Miljøministeren har kvitteret for modtagelsen af regionernes plan for generationsforureningerne med brev af 23. marts. Hun lægger op til, at der er behov for yderligere prioritering og til at der skal være en videre dialog på fagligt niveau

Efterfølgende har Folketinget vedtaget følgende i forbindelse med en forespørgselsdebat om generationsforureningerne: "Folketinget anerkender og påskønner regionernes indsats for at levere en samlet plan for oprydning efter generationsforureningerne. Der er tale om omkostningstunge forureninger, som regionerne ikke kan håndtere inden for de nuværende bevillinger. Folketinget pålægger regeringen at arbejde for hurtigst muligt at finde nødvendig finansiering til oprydning af generationsforureninger med udgangspunkt i regionernes faglige prioritering. Det er afgørende, at der sikres en ekstra og adskilt bevilling, sådan at den nuværende finansiering af jordforureningsområdet målrettes indsatsen til beskyttelse af grundvand, natur og sundheden fra de mange mindre jordforureninger, som også kræver en hurtig indsats."

Folketinget har i 2019 og 2020 samlet bevilliget 50 mio. kr. til generationsforureningerne på Harboøre Tange. Det rækker ikke til at igangsætte en oprydning. Der udestår stadig finansiering på 200 mio. kr. inden oprensningen af fx Høfde 42 kan gennemføres. En mindre del midlerne fra staten anvendes i 2020 til at forberede et potentielt kommende EU udbud af en fuldskalaoprensning af Høfde 42 og den gl. fabriksgrund. Størstedelen af de 50 mio. kr. "spares op" indtil der fra politiske side bevilges tilstrækkelige midler til at en oprydning kan gennemføres.

Regionen fortsætter arbejdet med at forberede et potentielt kommende EU-udbud af oprensningen af Høfde 42 og evt. Cheminovas gamle fabriksgrund skal sikre, at regionen er så langt som overhovedet muligt med forberedelserne, når der bevilges midler til en fuldskalaoprensning.

e) Oprydningsopgaver på jordforureningsområdet i 2021

I forbindelse med budget 2020 vedtog regionsrådet et permanent løft af jordforureningsområdet på samlet 1,5 mio. kr. fordelt med 0,85 mio. kr. til undersøgelses- og oprydningsindsatsen og 0,65 mio. kr. til ét årsværk til understøttelse af opgaven.

I Region Midtjylland findes ca. 3400 forurenede grunde og hertil yderligere ca. 5000 muligt forurenede grunde. I 2021 vil regionen arbejde videre med at kortlægge, undersøge og oprydde jordforureninger, der udgør en risiko for grundvand og menneskers sundhed. Arbejdet vil følge den nye "Handlingsplan for jordforurening 2020-2025", som forventes at blive vedtaget i regionrådet i 3. kvartal 2020.

I 2021 forventes indstillet til regionsrådet, at der igangsættes oprensningen af en stor grundvandsforurening i Videbæk. Projektet forventes at koste 10-15 mio. kr., og vil kunne finansieres over 3 år indenfor den nuværende bevilling til jordforureningsområdet.

Indsatsen omkring overfladevandet, er et nyt indsatsområde for regionerne. Der er i juni 2020 indgået aftale mellem Danske Regioner og Miljø- og Fødevareministeriet om, at Region Midtjylland får 6,6 mio. kr. i henholdsvis 2021 og 2022 til at opspore de jordforureninger, der udgør en risiko for overfladevandet. Aftalen omfatter gennemførelse af i størrelsesordenen 400 feltundersøgelser på landsplan fordelt med ca. 200 stk. i 2021 og ca. 200 stk. i 2022. Regionernes screeningsarbejde fra 2014-2018 udpegede godt 1.200 potentielle risikolokaliteter på landsplan. Det er således ca. en tredjedel af disse lokaliteter, som vil blive undersøgt i forbindelse med den nye aftale.

3. Regionale Udviklingsaktiviteter

f) Regionale Udviklingsaktiviteter i samspil øvrige regionale områder

Regional Udvikling har som en del af udviklingsstrategien stor fokus sundhedsinnovation og arbejdet med en bæredygtighedsstrategi i tæt samarbejde med den øvrige del af Region Midtjyllands organisation. Områder som begge er fremhævet i budgetforliget i forbindelse med budget 2020.

På *sundhedsinnovationsområdet* er der fokus på at facilitere samarbejde mellem bl.a. sundhedssektoren, virksomheder og forskere. Der arbejdes for at udbrede de gode innovative ideer, der allerede findes på hospitalerne eller i skrivebordsskuffen. Det sker bl.a. via medfinansiering fra puljen til sundhedsinnovation. Ansøgninger til puljen vidner om, at der er et stort behov for at understøtte de gode innovative ideer. Ansøgninger der bl.a. indeholder et stort skaleringspotentiale til gavn for hele sundhedssektoren.

Inden for *bæredygtighedsstrategien* har Regional Udvikling været med til at finansiere pilotprojekter med bæredygtighedskonsulenter, som tilknyttes hospitaler, social, psykiatri og nøgle stabsfunktioner og medfinansiering af lokale projekter og til regionale tiltag. De nye bæredygtighedskonsulenter skal blandt andet bidrage til operationalisering, igangsættelse og koordination af lokale og regionale aktiviteter og projekter. Disse stillinger er pt. flere steder tidsbegrænsede men bør gøres permanente, da regionens mål for bæredygtighed kræver en vedholdende, langsigtet indsats.

Kendetegnet for begge indsatsområder er, at der er et tæt udviklingssamarbejde med de øvrige områder i regionen. Det er derfor vigtigt at regionens øvrige udvalg inddrages tidlig i processen med henblik på at sikre, at det faglige indhold i projekterne styrkes, at forankringen understøtter partnerskaber på tværs af hele regionens organisation, samt at de øvrige udvalg også økonomisk støtter om projekterne i udviklingsfasen og det videre driftsforløb.

Yderligere drøftelser fra udvalgsrådet

4. Uddannelse og Kultur

g) Fortsat stort fokus på uddannelse og kultur

I forbindelse med vedtagelsen af lov om forenkling af erhvervsudviklingsområdet blev regionerne opgaver inden for området kraftigt decimeret. Som konsekvens heraf er Regional Udviklings indsats inden for uddannelse, fremtidens kompetencer på arbejdsmarkedet og kulturområdet trådt tydeligere frem og fået en mere central placering

Regionsrådet har skabt en ny retning for området med sine prioriteringer af Rådet for Fremtidens Kompetencer, udarbejdelse og gennemførelse af Den regionale Teknologipagt i partnerskab med virksomheder, kommuner og viden- og uddannelsesinstitutioner. Den nye ramme skal fremadrettet anvendes til at indgå et tættere samarbejde med indsatserne på det statslige niveau i form af bl.a. Den nationale Teknologipagt, EU's kommende Socialfondsprogram 2021-2027 og indsatsen med at tiltrække EURO Skills til regionen.

Ligeledes er det vigtigt, at partnerskabet om Den Europæiske Kulturregion udnyttes offensivt til at engagere og skabe national og international opmærksomhed om regionens kulturelle kvaliteter. Det skal fremadrettet tilstræbes at involvere nationale og internationale parter i at bidrage til det fortsatte arbejde med at forbedre de kulturelle udviklingsvilkår. Særligt skal regionens førerposition inden for sundhed-kultur

udnyttes til at videreudvikle området gennem etablering af et aktivt partnerskab med bl.a. WHO og Sundhedsstyrelsen.